

חוברת "רצפים ומצליחים"
לתלמידי כיתות ז' בחטיבה
לשנת הלימודים תשפ"ד



קובץ במקצוע עברית
הבנה, הבעה ולשון



לקראת שנת הלימודים תשפ"ד

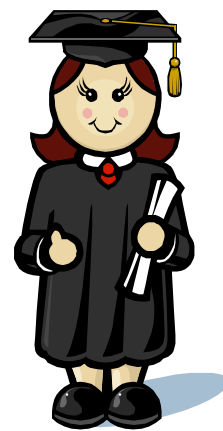
פתח דבר לתלמיד

תלמידים יקרים,

זה עתה סיימתם את בית הספר היסודי ואתם בדרככם לחטיבת הביניים. כדי להקל עליכם את המעבר לחטיבת הביניים, צוותי המורים בלשון ובהבעה ביסודי ובחט"ב הכינו עבורכם דפי פעילויות לתרגול התכנים והמיומנויות הנדרשים בסוף כיתה ו' ובראשית כיתה ז'. חוברת זו, המצויה בידיכם, מכילה את כל חומר הלימודים בשפה העברית לפי תכנית הלימודים החדשה, ומטרתה, להקל עליכם להבין טקסטים לעומקם, ולשפר יכולותיכם בתחומי הבנת הנקרא, הבעה וידיעת הלשון. בתהליך העבודה תוכלו לקדם את יכולת ההתמודדות עם מטלות ההבנה וההבעה, לזהות תחומים שבהם אתם זקוקים לחיזוק ולתרגול אותם. שימו לב, עליכם להביא את דפי התרגול הפתורים לשיעור הראשון בלשון והבעה בכיתה ז'.

תלמיד, שיציג למורה את כל דפי התרגול הפתורים, יזכה לתוספת לציונו במחצית א של שנת הלימודים תשפ"ד.

אנחנו מאחלים לכם לימוד מהנה ומועיל!



טקסט מס' 1

גשם

"ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית", 2 במאי 2008

פסקה 1 גשם הוא משקע נוזלי שקוף הנופל כטיפות מים זעירות. גשם נוצר מהתלכדות טיפות מזעריות אשר נמצאות בעננים לטיפה אחת גדולה יותר, הכבדה מספיק כדי ליפול ארצה (ראו כבידה). לא כל טיפת גשם מסיימת את מסעה בקרקע - לפעמים היא מתאדה טרם הגעתה לקרקע. תופעה זו נקראת וִיךָה.

פסקה 2 הגשם משחק תפקיד חשוב במחזור המים שבו לחות מתאדה מן האוקיינוסים והימים, מתעבה ויוצרת עננים, נופלת חזרה לכדור הארץ כמשקעים, ולבסוף חוזרת לאוקיינוסים ולימים דרך נהרות ונחלים ומתחילה את המחזור מחדש.

תהליך היווצרות הגשם

פסקה 3 שלב האידוי - שכבות האוויר הקרובות לקרקע מתמלאות אדי מים כתוצאה מהתחממות הים והיערות.

שלב העילוי - שכבות האוויר רוויות הלחות עולות מעלה עד שכבת האינוורסיה.

שלב העיבוי - כתוצאה מעליית האוויר מעלה, והתלכדות הטיפות עם גרעיני התעבות האוויר מתקרר דבר שגורם לעיבוי אדי המים וליצירת עננים.

שלב האיחוי - אוויר זז בתוך ענן וגורם לטיפות מים קטנטנות להתלכד אל טיפות אחרות עד אשר טיפות המים נעשות גדולות וכבדות מספיק כדי שיוכלו לרדת מן הענן ואז נוצר הגשם.

פסקה 4 כדי שטיפת מים תעזוב את הענן ויתחיל לרדת גשם, הטיפה צריכה להיות בגודל מינימאלי של 1 מ"מ. מהירות נפילת הטיפות יכולה להגיע עד למהירות של 7.6 מטר בשנייה. בהתחלה הטיפות גדלות על ידי איסוף הלחות עד שהן מגיעות לגודל של כ-20 אלפיות המילימטר. אמנם, זוהי לא הדרך היחידה בה נוצרת הטיפה. אם זהו היה התהליך היחידי, כדי שתיווצר טיפה אחת היו עוברים ימים. כאשר טיפות מזעריות נוצרות הן מתנגשות בינן לבין עצמן בענן ויוצרות טיפה גדולה יותר. הטיפה הזו מתחילה ליפול כלפי מעלה והיא "אוספת" איתה טיפות נוספות, אשר יוצרת טיפה גדולה יותר ויותר.

פסקה 5 גודל טיפות הענן תלוי במהירות הזרמים האנכיים בענן. ככל שהזרמים מהירים יותר, כך גודל הטיפות גדול יותר, שכן ישנן יותר התנגשויות עם טיפות מזעריות. כשגודל טיפות המים מתגבר על עוצמת הרוחות האנכיות, והן מתחילות ליפול אל הקרקע. ענני ערימה מורידים לרוב גשמים עוצמתיים המורכבים מטיפות בגודל של מילימטר עד חמישה מטר. זאת בניגוד לגשמים חלשים הבאים מעננים שכבתיים שגודל הטיפות בהם הוא קטן. בעננים שכבתיים הזרמים האנכיים חלשים יחסית, ולכן הטיפות קטנות ונופלות לאט.

פסקה 6 לעתים, טיפות גשם הנוצרות בענן אינן פוגעות בקרקע. כאשר הלחות היחסית מתחת לענן, הטיפות הנוצרות ומתחילות ליפול מתאדות מיד, כל קצב הנפילה שלהן מואט אך לבסוף אינן

מגיעות אל הקרקע. מתחת לעננים האלה ניתן לראות את פסי הגשם הכהים אשר אינם מגיעים אל הקרקע. תופעה זו נקראת " וַיִּרְקָה ". תופעת הוֹיָרְקָה קוראת גם בענני צירוס הגבוהים, טיפות המים והקרח מתחילות ליפול, אך הן מתאדות לפני הגיען לקרקע. את כמות הגשם שירדת במקום מסוים מודדים באמצעות מד גשם והיא מובעת באמצעות גובה המים שהתאספו במיכל שטוח במילימטרים.

בציורים רבים ניתן לראות טיפות גשם בצורת דמעה, אך בדרך כלל טיפות קטנות של גשם הן כדוריות עיגוליות או אליפטיות לחלוטין. טיפות גדולות יותר מקבלות צורה שטוחה יותר.

הגשם ביהדות

פסקה 7 לגשם השפעה רבה בתרבות, במקורות ובמסורת היהודית שכן התקיימותה בארץ ישראל נתנה לגשם חשיבות רבה. בתנ"ך אומר ה' לעם ישראל "י כִּי הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר אֲתָה בָּא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ--לֹא כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא, אֲשֶׁר יֵצְאֲתֶם מִשָּׁם: אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת-זֵרְעֶךָ, וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלֶךָ כִּגְן הַיִּרְק. יא וְהָאֶרֶץ, אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ--אֶרֶץ הָרִים, וּבְקָעוֹת; לְמִטֵּר הַשָּׁמַיִם, תִּשְׁתָּהּ-מַיִם" (דברים פרק י' 10-11).

פסקה 8 על פי התנ"ך ירידת הגשם באה כמידה כנגד מידה, כלומר, כשכר על שמירת מצוות וכעונש על הפרתן. "אם-בְּחֻקֵּי, תִּלְכוּ; וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם: וְנָתַתִּי גֶשְׁמִיכֶם, בְּעֵתְכֶם" ... וְאִם-לֹא תִשְׁמְעוּ, לִי; וְלֹא תַעֲשׂוּ, אֶת כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה... וְנָתַתִּי אֶת-שְׁמִיכֶם כַּבֵּרָל (ויקרא כו'). בחג הסוכות קובע ה' את דין המים בעונת הגשמים הבאה. טקס ניסוך המים המתבצע בסוכות קשור גם הוא בהורדת הגשמים. על פי רבי עקיבא אמר ה': "נסכו לפני מים בחג - כדי שיתברכו לכם גשמי השנה".

פסקה 9 גשם ברכה הוא בהכרח גשם שירד בעונת הגשמים, כלומר, בין חודש מרחשוון לניסן - "יורה במרחשוון ומלקוש בניסן". גשם קללה אשר יורד בעת העלולה להזיק או בעוצמה חזקת יתר. למשל, בחג הסוכות, גשם עלול למנוע את מצוות הישיבה בסוכה. כמו כן, הגשם הוא אחת מהתגלמות כוחו של אלוהים; כך בתפילת העמידה: "אתה גיבור לעולם ה'... משיב הרוח ומוריד הגשם". כאשר מגיע שמיני עצרת ועד יום ראשון של פסח נזכרת בתפילה גבורת הגשם. מז' בחשוון מתחילים להתפלל לגשם: "ותן טל ומטר" ב"ברכת השנים" בתפילת העמידה. מתחילים להתפלל לגשם רק בז' בחשוון על מנת שהעולים לירושלים יספיקו לחזור לביתם לפני בוא הגשמים.

פסקה 10 יהודי המזרח קיימו מנהגים שונים הקשורים לגשם, בעיקרם כדי למנוע בצורת ולעודד ירידת גשמים. מנהגים אלה היו דומים למנהגים של המוסלמים השכנים. היהודים התהלכו יחד עם ספרי תורה בעודם מתפללים, תוקעים בשופר וצמים סביב קברי צדיקים. כמו כן, חילקו בשר לעניים.

פסקה 11 במשל הכרם אומר ישעיהו מה יעשה לכרמו, כלומר לישראל: "וְעֵתָה אֹדְיָעָה-נָא אֶתְכֶם, אֵת אֲשֶׁר-אֲנִי עֹשֶׂה לְכַרְמִי: הֲסֵר מְשׁוֹכְתּוֹ וְהִיָּה לְבָעַר, פָּרֵץ גָּדְרוֹ וְהִיָּה לְמַרְמָס. וּנְאֻשִׁיתָהוּ בְתָה, לֹא

זָמַר וְלֹא יַעֲדָר, וְעָלָה שְׁמִיר, וְנִשְׁיֵת; וְעַל הָעֵבִים אֶצְנָה, מִהַמָּטִיר עָלָיו מָטֶר" (ישעיהו ה'). העונש של ציווי העננים "מהמטיר מטר" הוא עונש כבד כיוון שלא יהיו מקורות שתייה ולקיום משק חקלאי.

הגשם בישראל

בישראל יורדת כמות גשם קטנה, יחסית. כדי להגדיל את כמות המשקעים נוקטת מדינת ישראל בטכניקה של "זריעת עננים". באמצעות שימוש בתנורים ובמטוסים מזרימים לאוויר תערובת של יודיד הכסף ואצטון. תערובת זו מדמה באופן מלאכותי את פעולתה של זריעת מולקולת קרח בענן, פעולה שמזרזת את יצירתן של מולקולות נוספות תהליך שמוביל בסופו של דבר לירידת גשם.

ישראל מאופיינת בעצירת גשמים במהלך עונה יבשה - עונת הקיץ. לכן ניתנו בעברית שמות מיוחדים לגשם הראשון (יורה) ולגשם האחרון (מלקוש).



איור 3 : גשם מלאכותי

איור 2 : גשם

איור 1 : טיפות גשם

השאלות - טקסט מס' 1 - גשם

שאלה 1 - תעודת זהות של טקסט (ת"ז).

השלימו את הטבלה הבאה תוך השלמת רכיבי תעודת הזהות על-פי הטקסט הנתון.

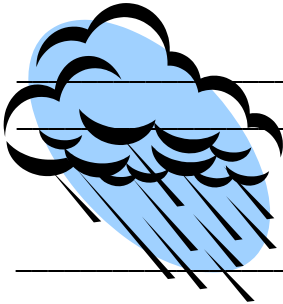
רכיב תעודת הזהות	הרכיב בטקסט "גשם"
הכותרת	
מוען	
נמען	
במה	
תאריך	
תוכן	
נושא	

שאלה 2 - כתבו את פרטי תעודת-הזהות של הטקסט כמשפטים מחוברים ומקושרים.

הקפידו על כתיבת תשובה כהלכה.

שאלה 3

א. מהו סוג הטקסט ומהי מטרתו?



ב. עיינו בשלושת האיורים המלווים את הטקסט, בעמוד 5, וכתבו מה היא מטרתם.

שאלה 4 - כתבו לפי הסדר, את ארבעת השלבים של היווצרות הגשם על פי הטקסט.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

שאלה 5 - מהו שמם העברי של הגשם הראשון ושל הגשם האחרון, לפי הטקסט?

שאלה 6 - מהי השיטה, שבה משתמשת מדינת ישראל, לשם הגדלת כמות המשקעים בה? הסבירו תשובתכם.

שאלה 7 - מהי תופעת " וַיִּרְגְּהָ ?"



שאלה 8 - הקיפו במעגל את התשובה הנכונה.

עפ"י התנ"ך ירידת הגשם נגרמת בשל הסיבה הבאה:

- א. מתנה מה'.
- ב. מידה כנגד מידה.
- ג. תוצאה של תפילה.
- ד. עונש על מעשה שה' לא אהב.

שאלה 9 - הקיפו במעגל את התשובה הנכונה.

"זריעת עננים" היא:

- א. טכניקה של חקלאים לשם גידול מהיר של יבולים ע"י הגשם.
- ב. טכניקה שמגדילה את העננים.
- ג. טכניקה שמעלימה את העננים מהשמיים.
- ד. טכניקה שמגדילה את כמות המשקעים.



שאלה 10 - בטקסט כתוב: " במשל הכרם אומר ישעיהו מה יעשה לכרמו..."

כדי להבין את המילה "לְכַרְמו" נתבקשתם להיעזר במילון. איזו מילה יש לחפש במילון?

הקיפו במעגל את התשובה הנכונה.

- א. לְכַרְמו
- ב. פְּרָמו
- ג. פָּרָם

שאלה 11 - מה פרוש מילת הקישור לכן במשפט: "בעננים שכבתיים הזרמים האנכיים חלשים יחסית, ולכן

הטיפות קטנות ונופלות לאט". הקיפו במעגל את התשובה הנכונה.

- א. גם
- ב. משום כך
- ג. כי
- ד. כמו כן

שאלה 12

א. בפסקה מס' 1 כתוב: "לפעמים היא מתאדה טרם הגעתה לקרקע".

במילה היא מתכוונים ל_____.

ב. בפסקה 5 כתוב: "...שגודל הטיפות בהם הוא קטן..."

במילה בהם מתכוונים ל_____.



שאלה 13 - פרקו לשתי מילים את המילים הבאות (שמות העצם + צירוף כינויי גוף).

לדוגמה: חברותיה = החברות שלה

- א. התקיימותה - _____
 ב. פעולתה - _____
 ג. כוחו - _____

שאלה 14 - לפניכם צירופי מילים המופיעים בטקסט. מיינו אותם לצירופים של שמות-עצם + שמות תואר לעומת צירופים במבנה של סמיכות (שם עצם + שם עצם).

צירופי המילים מהטקסט:
 שלב אידוי, שְׁמֶשֶׁת חלון, מסורת יהודית, כמויות גשם, ירידת גשמים
 גודל מינימאלי, רוח נושבת.

צירופים של שם-תואר	צירופים במבנה של סמיכות
דוגמא: פמות קטנה	זריעת עננים

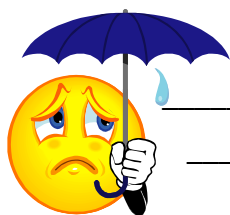
שאלה 15 - לפניכם פעלים מהטקסט. כתבו את הזמן של כל פועל (עבר/הווה/עתיד).

- א. "כאשר טיפות מזעריות **נוצרות** הן מתנגשות בינן לבין עצמן..."
 ב. "היהודים התהלכו יחד עם ספרי תורה בעודם **מתפללים**..."
 ג. "בכל אזור בו יורד גשם וחיים אנשים **התפתחה** תלות בגשם."
 ד. "אך כאשר הזדווגו ונולדו להם בנים **הפרידו** בין השמיים לארץ."
 ה. "טיפות המים והקרח **מתחילות** ליפול..."

שאלה 16 - לפניכם פעלים מהטקסט. כתבו את הגוף של כל פועל.

- א. "לעתים, טיפות גשם הנוצרות בענן אינן **פוגעות** בקרקע."
 ב. "הטיפה הזו **מתחילה** ליפול כלפי מעלה..."
 ג. "כדי שטיפת מים **תעזוב** את הענן..."
 ד. "כאשר התרנגול **מנפנף** בכנפיו..."
 ה. "אך כאשר הזדווגו ונולדו להם בנים **הפרידו** בין השמיים לארץ."

שאלה 17



לפניכם פעלים מהטקסט. כתבו את **השורש** של כל פועל.

- "שגודל טיפות המים **מתגבר** על עוצמת הרוחות האנכיות..."
- "כדי שטיפת מים **תעזוב** את הענן..."
- "... ולכן הטיפות קטנות **נופלות** לאט."
- "כמו כן, **חילקו** בשר לעניים."
- "נסכו לפני מים בחג - כדי ש**יתברכו** לכם גשמי השנה."
- "כמות הגשם... מובעת באמצעות גובה המים **שהתאספו** במיכל שטוח במילימטרים."

שאלה 18 - שבצו בטבלה בעמודה המתאימה את השמות, את הכינויים ואת הפעלים ממחסן המילים שלפניכם:

מחסן מילים:

היא, גשם, זעירות, הוא, עם, טיפות, נוצר, אשר, אחת, גדולה, התקיימותה, כדי, מסיימת, אנחנו, משחק, אוקיינוסים, יוצרת, נופלת, מתחילה, אַת, לכן.

פעלים	מילות קישור / מילות יחס	שמות			שם עצם
		כינוי גוף	שם תואר		

שאלה 19 - שבצו בטבלה בעמודה המתאימה את הפעלים הבאים:

יורדת, להגדיל, מזרזת, מתמלאות, להתלכד, יוכלו, נתנה, התאספו, הִפְּנִס.

עבר	הווה (בינוני)	עתיד	ציווי	שם הפועל

שאלה 20 - לפניכם פעלים שונים מין הטקסט. זהו את צורת **הנסתר בעבר** (= הוא אתמול) ורשמו את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפעלים: (היא) תעזוב, חוזרת, מקבלות, מתחילים, התאספו

	הפועל	עבר נסתר(הוא אתמול)	שורש	בניין
1				
2				
3				
4				
5				

שאלה 21 - לפניכם מאגר מיליות. מיינו אותן לשתי הקבוצות הבאות:

מילת קישור	הקשר הלוגי (תפקיד מילת הקישור)
אפילו	
אף על פי ש....	
משום ש...	
כדי	
לכן	
או	
כמו	
אולם	
למען	
אם	
כפי ש...	
יתר על כן	
לעומת זאת	
כאשר	
למרות	
על מנת	



טקסט מס' 2

גן העדן האבוד

היכן אפשר למצוא פרפרים בגודל של ציפור, לטאה מעופפת או עכביש ששמו גוליית, הניזון מציפורים? היכן תמצאו 15 מינים שונים של נמלים בעץ אחד, או תגלו בטיול של רבע שעה מין חדש, שתוכלו לקרוא לו על שמכם? **ביערות הגשם הטרופיים כמובן!**

יערות הגשם הטרופיים הם יערות צפופים מאוד, הגדלים מסביב לקו המשווה. הטמפרטורה ביערות הגשם גבוהה וגשם יורד כמעט כל הזמן! יערות הגשם הם גן עדן למיליוני יצורים שונים ומשונים - זעירים וענקים, שקטים וצעקניים, יפים ומוזרים. כמחצית מכל מיני הצמחים ובעלי החיים נמצאים ביערות הגשם! זהו גן עדן של ממש!

יערות הגשם עתיקים מאוד. חלק מהם נמצאים כאן עוד מעידן הדינוזאורים, לפני יותר מ-100 מיליון שנים. זהו זמן ממושך מספיק על מנת לאפשר למינים רבים להתפתח ולהתבסס בבית גידול זה. בעידן הקרח האחרון, שהסתיים לפני כ-10,000 שנים, היו יערות הגשם המפלט האחרון למינים רבים של יצורים חיים, שמצאו בהם מפלט מן הקור ומן הקרח שהתפשטו על רוב כדור-הארץ.

וגם היום החיים ביערות הגשם טובים למדי: למה לדאוג? המים והמזון מצויים בשפע, לא קר מדי ולא חם מדי. ורק דאגה אחת יש למי שחי שם והיא: לא להפוך למזון בעצמך...

יערות הגשם בכל העולם הולכים ונעלמים בקצב מפחיד ממש והם נמצאים על סף הכחדה. בכל שנה אובדים כ-200 אלף קילומטרים מרובעים של יערות גשם - שטח בגודלה של כל אנגליה! יערות גשם רבים בהודו, בבנגלדש, בסרי-לנקה ובהאיטי כבר נעלמו מן העולם. יערות גשם במקומות אחרים - באפריקה, בפיליפינים ובתאילנד - על סף הכחדה. בקצב הכחדה הנוכחי עלולים להיעלם יערות הגשם כליל בתוך עשרות שנים! אם יערות אלה ייעלמו - יחד איתם ייעלמו מן העולם גם מינים שלמים של יצורים חיים.

נדמה לנו שאם אנו רחוקים מיערות הגשם, אין לנו חלק בהיעלמותם. אך האמת היא, שגם מי שגר רחוק מאוד מיערות הגשם יכול "לתרום" להיעלמותם בפעולות פשוטות כמו: אכילת המבורגר, שימוש בעץ ובנייר ושתית קפה...

רוב יערות הגשם נמצאים בתחומן של המדינות העניות בעולם הנמצאות ביבשות: אסיה, אפריקה ודרום אמריקה. מדינות אלה מוכרות לחברות מסחריות במדינות רבות בעולם את הזכות לברא את היערות ולהשתמש באוצרות הטבע המצויים בהם. מוצרים שהפיקו מן היער או שגידלו אותם על אדמות היער הכרות מיוצאים, למדינות העשירות והמפותחות, כדי לספק את הצריכה המוגברת בהן. כך, שטחי יערות הגשם נכרתים למטרות שונות: תעשיית העץ והנייר, חקלאות, חיפושי נפט, בניית סכרים ועוד.

יערות הגשם חשובים מאוד לקיומם של כל היצורים בכדור הארץ מכמה סיבות:

- יערות הגשם הם "הריאות הירוקות" של כדור הארץ: הצמחים ביערות הגשם מספקים חלק גדול מן החמצן, שאנו ויצורים חיים אחרים זקוקים לו לנשימה!
- יערות הגשם הם מקור למגוון רב של מוצרים, שאנו משתמשים בהם משוקולד וקפה ועד לגומי, דבק, בשמים ותרופות.
- ביערות הגשם נמצאים בעלי חיים, צמחים וחומרי גלם. חלק מן המינים הגדלים ביערות הגשם עדיין אינם מוכרים למדע או שטרם נחקרו. ואולי שם תימצא התרופה לסרטן?

טקסט מס' 2 - "גן העדן האבוד"

ענו על השאלות:

1) פרטו את המטרות שלשמן נכרתים יערות הגשם, לפי הטקסט.

2) מדוע נעלמים יערות הגשם מהמדינות העניות דווקא?

3) מנו לפחות שלוש סיבות המפרטות את חשיבות יערות הגשם.

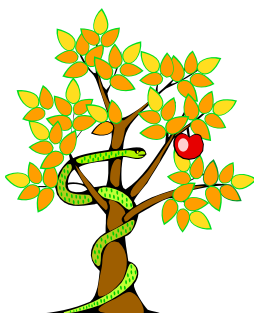
4) א. בפסקה 3 כתוב: "יערות הגשם עתיקים מאוד. חלק מהם נמצאים כאן עוד מעידן הדינוזאורים...". למה הכוונה במילה "כאן"?

ב. בפסקה 3 כתוב: "שמצאו בהם מפלט מן הקור ומן הקרח שהתפשטו על

רוב כדור-הארץ."

למה הכוונה במילה "בהם"?

ג. בפסקה 7 כתוב: "מדינות אלה, מוכרות לחברות מסחריות במדינות רבות בעולם את הזכות לברא את היערות...". למי הכוונה במילה "אלה"?



5) בפסקה 7 כתוב: "מדינות אלה, מוכרות לחברות מסחריות במדינות רבות בעולם את הזכות ל**ברא** את היערות...". פירוש המילה "לברא" הוא:

- א) לברוא
- ב) לכרות
- ג) למכור
- ד) לנצל

6) האם המשפטים הבאים נכונים או לא נכונים על פי הטקסט? סמנו V במקום המתאים בטבלה.

המשפט	נכון	לא נכון
יערות הגשם הם מקום ההסתתרות האחרון למינים רבים של יצורים חיים, שמצאו בהם מפלט מן הקור ומן הקרח.		
יערות גשם באפריקה, בפיליפינים ובתאילנד- אינם על סף הכחדה.		
העצים הנכרתים ביערות הגשם משמשים בין היתר לבניית סכרים.		

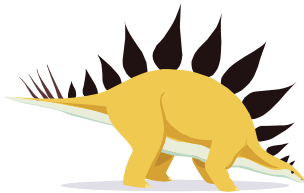
7) כל ילד בעולם יכול לתרום למניעתן של כריתת יערות הגשם. כיצד אנו יכולים למנוע את הכחדתם?

8) בפסקה 8 כתוב: "יערות הגשם הם ה**ריאות הירוקות** של כדור הארץ". למה הכוונה בביטוי "ה**ריאות הירוקות**"?

9) מהי מטרת הטקסט?

סמנו את התשובה הנכונה:

- א) להסביר לקוראים את חשיבות יערות הגשם.
- ב) ללמד את הקוראים על הדינוזאורים.
- ג) לספר לקוראים את סיפור גן עדן.
- ד) להסביר לקוראים כיצד לברא יער.





טקסט מס' 3 שטחים ירוקים

בימינו מתגוררים אנשים רבים בערים גדולות שיש בהן שטח בנוי רב: בניינים, כבישים, כיכרות ומרכזי קניות. עוברים ושבים ברחובות מוצאים עצמם לעיתים קרובות מוקפים המון אדם, מכוניות ואוטובוסים, בתים צפופים ואף אויר מזוהם. בערים ספורות בעולם יש שטחים ירוקים נרחבים, ואלו נקראים "ערים ירוקות". בשנים האחרונות מבינים את חשיבותם של השטחים הירוקים בתוך הערים הגדולות, ולכן כשמתכננים ערים משתדלים לשלב בהן פארקים, שדרות וגינות ציבוריות.

בארגונים הנקראים "ירוקים", פועלים אנשים בכל העולם למען שמירה על שטחים ירוקים. בארץ עושים זאת ארגונים כמו ה"חברה להגנת הטבע" ו"הקרן הקיימת לישראל". הם מקיימים חוגים, מארגנים טיולים, מפתחים פארקים וחניונים, ועורכים מבצעי ניקיון והסברה. בפעילויות אלו, המחנכות לאהבת הארץ ולהגנה על השטחים הירוקים, משתתפים ילדים, בני נוער ומבוגרים.

מדוע חשוב שיהיו בערים שטחים ירוקים?

לעיתים קרובות האוויר בערים הגדולות מזוהם בפית, בעשן וברעלים שנפלטים מכלי רכב וממפעלי תעשייה. השטחים הירוקים בתוך אזורים בנויים מסייעים לטהר את האוויר שאנו נושמים, ולכן הם נקראים גם "ריאות ירוקות". בנוסף, השטחים הירוקים מאפשרים לתושבים לבלות את שעות הפנאי קרוב לבית: לקיים פעילויות ספורט ומופעים פתוחים, לערוך טיולים, פיקניקים ומסיבות. ה"ריאות הירוקות" מקשטות את הסביבה. תושבי העיר יכולים ליהנות מתחושה של מרחב ומנוף ירוק של דשא, עצים ופרחים. זאת ועוד, השטחים הירוקים מאפשרים למי הגשמים לחלחל לאדמה ולזרום אל מי התהום, שבהם אפשר להשתמש מאוחר יותר כמי שתייה או השקיה.

בשטח הפתוח שעליו נבנתה העיר היו קודם צמחים ובעלי חיים שונים. לאחר שקמה העיר, לעתים לא נותר לבעלי החיים או לצמחים שטח מחיה, והם עלולים להיפגע, לאבד את מקורות המזון שלהם ולהיעלם מהאזור. השטחים הירוקים מאפשרים לבעלי החיים והצמחים להמשיך ולהתקיים בסביבת העיר.

מה עושים כדי לשמור על "ריאות ירוקות"? למרות שמכירים בחשיבותם של השטחים הירוקים בערים, בכל זאת הם הולכים ומצטמצמים. הסיבה העיקרית לכך היא שאוכלוסיית הערים בעולם גדלה כל הזמן ויש צורך להמשיך ולבנות בתי מגורים, מרכזי קניות ומפעלי תעשייה, מגרשי חנייה, כבישים ומדרכות. בעולם כיום מחפשים דרכים לשמור על שטחים פתוחים וירוקים לצד הבנייה הצפופה.

יש ערים שבהן הגדילו את השטחים הירוקים על ידי הקמת פארקים באזורים ששימשו בעבר אזורי תעשייה או מזבלה. כך נעשה גם בישראל. לדוגמה, באזור תל אביב שבו קיימת בנייה צפופה, מקימים בימים אלו את פארק איילון בשטח שבו פעלה מזבלת "חירייה" שנים רבות.

ענו על השאלות:

(1) מהי הבעיה המוצגת בפסקה מספר 1?

(2) מיהם הארגונים הישראלים הפועלים למען שמירת השטחים הירוקים? ומהן הפעולות העיקריות שארגונים אילו עושים?

(3) הסבירו מהן "ריאות ירוקות" לפי הטקסט.

(4) מדוע ה"ריאות הירוקות" חשובות? כתבו 3 סיבות לפי הטקסט.

סיבה 1

סיבה 2

סיבה 3

5) א. בפסקה 2 כתוב: " בארץ עושים זאת ארגונים כמו...".

למה הכוונה במילה " זאת"?!

ב. בפסקה 5 כתוב: " והם עלולים להיפגע, לאבד את מקורות המזון שלהם ולהיעלם מהאזור...".

למה הכוונה במילה " שלהם "?!

6) בפסקה 1 כתוב: " בערים ספורות בעולם יש שטחים ירוקים נרחבים...".

פירוש המילה "ספורות" הוא:

- א. כל הערים
- ב. רבות
- ג. מעטות
- ג. קטנות



7) האם המשפטים הבאים נכונים או לא נכונים על פי הטקסט? סמנו V במקום המתאים בטבלה.

המשפט	נכון	לא נכון
א. ערים רבות בעולם הן "ערים ירוקות".		
ב. השטחים הירוקים מונעים ממי הגשמים לחלחל		
ג. אוכלוסייה המתגוררת בערים בעולם מתרחבת וגדלה		

8) כיצד ניתן לשמור על "ריאות ירוקות" על פי הטקסט?

9) מהי מטרת הטקסט? סמנו את התשובה הנכונה:

- א. להציג את פעילות הקרן הקיימת לישראל.
- ב. ללמד על חשיבותם של שטחים ירוקים.
- ג. לתאר כיצד לשמור על שטחים פתוחים.
- ד. להסביר כיצד ליצור צבע ירוק.

לפניכם שני משפטים מהטקסט:
 "יש ערים שבהן הגדילו את השטחים הירוקים על ידי הקמת פארקים באזורים ששימשו בעבר אזורי תעשייה או מזבלה. כך נעשה גם בישראל".

שבצו בטבלה פעלים, שמות עצם, שמות תואר ומילות קישור מתוך שני המשפטים שלמעלה.

פעלים	שמות עצם	שמות תואר	מילות קישור

11) למערכת החינוך יש תפקיד מרכזי בחינוך לאהבת הארץ ולהגנה על השטחים הירוקים. הביעו דעתכם, ונמקו אותה על פי הטקסט. תוכלו להוסיף נימוקים משלכם. כתבו בהיקף של 5-6 שורות (50-60 מילים) והקפידו על מבנה של פתיחה, גוף וסיום.

טקסט מס' 4

לפניכם טקסט עמדה הן בשאלה: **כיצד להתגבר על התופעה של הפרת זכויות היוצרים?** ולאחריו מטלת כתיבה.
קראו את הטקסט וכתבו על פי דרישת המטלה.

זכויות היוצרים - מקרה מעורר מחשבה

לקוח מתוך אתר נטיקה - זכויות יוצרים באדיבות מנהל חברה ונוער

לאחרונה התארגנו אומנים מפורסמים כדי להתמודד עם תופעת העתקות המוזיקה ומכירות תקליטורים מזויפים. בשנה האחרונה יצאו תקליטורים מזויפים רבים, שזייפו עבריינים שונים, והם נמכרים בדוכנים ברחבי הארץ, ומופצים באופן לא חוקי באינטרנט. האומנים השקיעו הון רב ביצירותיהם: הרבה זמן השקיעו אך ורק ביצירה ולא עסקו בעבודות אחרות, הם גם הוציאו כסף רב כדי לשכור אולפנים ונגנים להפקת התקליטורים. בני משפחתם נאלצו לעיתים, לרדת ברמת החיים בתקופה זו, אבל האומנים קיוו, שיוכלו לפצות אותם, כשיקבלו את התמלוגים עבור מכירות התקליטורים, שידורי היצירות ברדיו והופעות. חברות ההפצה מדווחות, שאחוזי המכירות יורדים מאוד. האומנים אינם מרוויחים את הכסף המגיע להם וגם מרגישים מתוסכלים – כי לא מכבדים את עבודתם ואת יצירתם. בדיון ביניהם עלו טיעונים ורעיונות שונים. ג', אחד האומנים, הציע לפנות למשרד פרסום כדי לצאת במסע פרסום, שיפנה אל בני הנוער, שלא לקנות תקליטורים מזויפים, ולא לעזור לעבריינים. ד' טען כנגדו, שאי-אפשר לסמוך על בני הנוער, שלא יעמדו בפיתוי לקנות בזול. על כך ענה ג', כי בני הנוער יכולים בהחלט לשנות דברים, אם רק ירצו בכך. "תהא אם מסע הפרסום יהיה יעיל: הוא לא מאמין שבני הנוער ישפיעו על עבריינים, לכן הציע להשקיע את הכסף לא במסע פרסום, אלא בשכירת פקחים, שימצאו את הזייפנים וימסרו אותם למשטרה. כן ישמש הכסף כדי למצוא את המפיצים מוזיקה באופן לא חוקי באינטרנט, וכדי לדרוש ממפעילי האתרים להוריד מהרשת מוזיקה כזאת. ג' חזר וטען, כי דווקא בני הנוער מתעניינים בנושא, לכן צריך להסביר להם, שכאשר מוכרים תקליטורים מעטים בלבד – כל תקליטור הופך להיות יקר יותר, וככל שימכרו יותר תקליטורים באופן חוקי, המחיר שלהם עשוי לרדת. לאחר דיון ארוך החליטו הזמרים, שאינם מוכנים "להרים ידיים" בשלב זה. חשוב להם לנצל את כוח השפעתם ולהעביר מסר לבני הנוער, שאוהבים את שיריהם ומושפעים מהם. לכן החליטו לבסוף לפנות למשרד הפרסום.

משימת הכתיבה

לפי הטקסט שקראתם (טקסט 4), תופעת העתקות המוזיקה ומכירות תקליטורים מוזיפים הולכת ומתגברת.
הביעו את דעתכם על תופעה זו, נמקו את טענתכם בשלושה נימוקים מבוססים היטב ושונים זה מזה. הקפידו על ניסוח תקין.
כתבו בהיקף של 10-12 שורות (100-120 מילים).
יש להקפיד על מבנה של פתיחה, גוף וסיום.

עבודה נעימה
מנוחות עברית

